

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาทัศนคติของครูผู้สอนระดับอนุบาล เกี่ยวกับลักษณะของหนังสือประกอบการเรียน การสอน ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความสนใจของเด็กชั้นอนุบาล ประโยชน์ของหนังสือที่มีต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กอนุบาล รวมทั้งความต้องการหนังสือระดับอนุบาล ที่ยังไม่มีการจัดทำอย่างเพียงพอในบางด้าน

สมมติฐานของการวิจัย

๑. หนังสือประกอบการเรียน การสอน จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็กอนุบาล
๒. หนังสือระดับอนุบาลบางด้านยังไม่มีการจัดทำอย่างเพียงพอ

สรุปผลการวิจัย

๑. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ๑.๑ ผู้ตอบแบบสอบถาม อันได้แก่ครูผู้สอนชั้นอนุบาล ๑ และ ๒ มีทั้งหมด ๑๗๖ คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีจำนวนถึง ๑๗๓ คน มีเพศชายเพียง ๓ คน
 - ๑.๒ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนมาโดยตรง มีจำนวน ๑๓๗ คน ที่เรียนมาโดยตรงมีเพียง ๓๙ คน ครูมีอายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี มากที่สุด และมีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป น้อยที่สุด
 - ๑.๓ มีวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรทางการศึกษา (ป.ก.ศ.ต้น ถึง ป.ก.ศ.สูง) เป็นส่วนใหญ่ และจบระดับปริญญาตรีขึ้นไป น้อยที่สุด
 - ๑.๔ ครูผู้สอนจำนวนมากที่สุด มีประสบการณ์ระหว่าง ๑-๑๐ ปี และจำนวนน้อยที่สุด มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๒๑ ปีขึ้นไป

๑.๕ ครูส่วนใหญ่เลือกทำการสอนเพราะรักเด็ก คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๘๔ %

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือประกอบการเรียน การสอน

๒.๑ ครูผู้สอนอนุบาลจำนวนมากที่สุดแสดงความคิดเห็นว่า หนังสือมีความจำเป็นมาก และเลือกใช้หนังสือที่ผลิตโดยสำนักพิมพ์เอกชนมากที่สุด ส่วนใหญ่ผู้สอนชั้นเดียวกันจะเป็นผู้พิจารณาเลือกหนังสือที่จะใช้สอนร่วมกัน

๒.๒ ประเภทของหนังสือ ครูประมาณ ๕๐ % แสดงความคิดเห็นว่า หนังสือนิทานประกอบภาพ เป็นที่สนใจของเด็กมากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือประเภทหัดอ่าน หัดเขียน หัดนับ

๒.๓ เนื้อเรื่องและรูปแบบของการประพันธ์

๒.๓.๑ ตามความคิดเห็นของครูส่วนใหญ่ แสดงว่าเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ พืช สัตว์ เป็นที่สนใจของเด็กมากที่สุดโดย จำนวน ๗๘.๘๑ % เห็นว่า เด็กชอบตัวละครที่เป็นสัตว์พูดได้ รองลงมาคือ ตัวละครที่เป็นเด็กวัยเดียวกัน

๒.๓.๒ คำประพันธ์ที่ครูเห็นว่าเหมาะสมกับความสนใจของเด็กอนุบาลคือ บทสนทนาสั้น ๆ รองลงมาคือ คำประพันธ์คล้องจองกัน

๒.๔ ลักษณะรูปเล่ม

๒.๔.๑ ขนาด ครูประมาณ ๖๒ % แสดงความคิดเห็นว่า หนังสือขนาดกลาง ซึ่งมีขนาดเท่าสมุดปกอ่อนโดยประมาณเป็นขนาดที่เหมาะสมกับเด็กอนุบาลมากที่สุด

๒.๔.๒ ปก ครูจำนวนมากที่สุด จำนวน ๕๔.๓๓ % มีความคิดเห็นว่า ควรออกแบบปกหนังสือตามเนื้อหาภายในเล่ม เช่น ออกแบบเป็นรูปสัตว์หรือผลไม้ จึงจะดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดี

๒.๔.๓ กระดาษ ครูเกือบครึ่งหนึ่ง คือ ๔๔.๑ % เห็นว่าควรใช้กระดาษสีหลายสีในการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กอนุบาล ในกรณีที่ใช้กระดาษขาวในการจัดพิมพ์ ครูส่วนใหญ่จำนวน ๗๒ % แสดงความคิดเห็นว่า ควรใช้ตัวหนังสือสีดำในการพิมพ์มากที่สุด และควรวางภาพกับตัวหนังสือไว้หน้าเดียวกันไม่ทับกัน

๒.๔.๔ ภาพประกอบ ภาพประกอบที่เป็นภาพการ์ตูน เป็นที่สนใจของเด็ก

มากที่สุด ตามความคิดเห็นของครูส่วนใหญ่ จำนวน ๔๗.๔๘ % โดยครูประมาณ ๗๐ % เห็นว่า ภาพประกอบควรใช้สีสดใสตัดกัน

๒.๔ คุณภาพ ครูส่วนใหญ่ จำนวน ๔๕.๔๕ % เห็นว่าหนังสือระดับอนุบาลในปัจจุบันมีคุณภาพพอใช้ได้ รองลงมาเห็นว่ามีความพอดี คิดเป็นจำนวน ๓๘.๐๗ %

๓. ความคิดเห็นของครูผู้สอนชั้นอนุบาลเกี่ยวกับประโยชน์ของหนังสือในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กอนุบาล ครูส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า

หนังสือที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายมากที่สุด คือ หนังสือหัดเขียน

หนังสือที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญามากที่สุด คือ หนังสือหัดอ่าน และ หัดนับ

หนังสือที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์มากที่สุด คือ หนังสือหัดวาดภาพระบายสี หนังสือภาพ และหนังสือนิทาน

หนังสือที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านอารมณ์และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน คือ หนังสือโคลงกลอน

๔. ความคิดเห็นของครูผู้สอนชั้นอนุบาลเกี่ยวกับความต้องการหนังสือในบางด้านที่ยังไม่มีการจัดทำอย่างเพียงพอ

๔.๑ หนังสือประเภทบันเทิง เป็นคำตอบที่ครูจำนวนมากที่สุด ร้อยละ ๔๖.๑๕ เลือกตอบว่ายังมีไม่เพียงพอสำหรับเด็กอนุบาล โดยเฉพาะนิทานพื้นบ้านเป็นที่ต้องการของครูส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๘๔ สำหรับหนังสือประเภทความรู้ เป็นความต้องการรองลงมา ร้อยละ ๓๙.๕๖ โดยเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นที่ต้องการของครูส่วนใหญ่ คิดเป็นจำนวนร้อยละ ๔๓.๗

๔.๒ ภาพประกอบ หนังสือที่ครูจำนวนมากที่สุด ร้อยละ ๔๑.๑๕ ต้องการคือ ภาพประกอบชนิดที่ให้อารมณ์ขันต่อเด็ก รองลงมา ร้อยละ ๓๘.๘๔ ต้องการภาพประกอบที่ให้บรรยากาศแบบไทย

๔.๓ ส่วนภาษาที่ครูจำนวนมากที่สุด ร้อยละ ๖๒.๘๔ ต้องการ คือ ภาษาพูดของเด็ก

๔.๔ ปกหนังสือ ชนิดที่ทำด้วยผ้าหรือพลาสติก เป็นที่ต้องการของครูมากเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๖๔

๔.๕ ขนาดตัวอักษร ที่ครูจำนวนมากที่สุด ร้อยละ ๔๐.๒๔ ต้องการ คือ ตัวอักษรขนาดใหญ่ (๑๔๔ ปอยท์)

อภิปรายผลการวิจัย

จากตารางแสดงความคิดเห็นของครูผู้สอนชั้นอนุบาลที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็ก ๖ ขวบ อนุบาล พอดีจะสรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

๑. จากผลการวิจัยที่ได้ แสดงให้เห็นว่าแม้ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะไม่ได้ศึกษามาทางด้านอนุบาลโดยตรง แต่ก็มีความคิดเห็นที่เป็นไปในทำนองเดียวกันกับครูที่เรียนมาโดยตรง เป็นส่วนมาก ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับถึงความสำคัญของหนังสือที่มีต่อเด็ก ความคิดเห็นด้านเนื้อหา ภาพประกอบ รูปเล่ม และตัวหนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านประโยชน์ของหนังสือ ในการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็ก ครูทั้ง ๒ ประเภท มีความคิดเห็นคล้อยตามกันทุกประการ แต่อย่างไรก็ดี การที่ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษามาทางด้านอนุบาลหรือจิตวิทยาเด็กเล็กโดยตรง อาจจะทำให้ประโยชน์ให้กับเด็กได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น จึงควรที่ผู้มีส่วนรับผิดชอบ อันได้แก่ เจ้าของโรงเรียนอนุบาล ผู้จัดการ หรือครูใหญ่ จะได้พิจารณาส่งเสริมให้ครูประเภทดังกล่าวได้มีโอกาสรับการศึกษา หรืออบรมเพิ่มเติมทางด้านจิตวิทยาเด็กเล็ก เพื่อที่จะได้นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับเด็กให้มากที่สุด ทั้งจะเป็นการทวีคูณประโยชน์ให้แก่กิจการอนุบาลสืบต่อไป

๒. จากคำตอบของครูส่วนใหญ่ ปรากฏว่า หนังสือมีความจำเป็นมาก แสดงว่า ครูตระหนักในความสำคัญของหนังสือว่าควรจะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน แต่จากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพของหนังสือระดับอนุบาลในปัจจุบันนั้น ครูส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าควรแก้ไขปรับปรุง เนื่องจากข้อบกพร่องหลายประการ อาทิเช่น เนื้อหายากเกินไป รูปเล่มไม่แข็งแรงทนทาน กระดาษบางไม่มีความเหนียวจึงขาดง่าย ตัวอักษรเล็กและ เรียงชิดกันเกินไป อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตของผู้วิจัย หนังสือที่มีลักษณะดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่ผลิต

โดยองค์การคำครุสภา ซึ่งกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้นครูส่วนใหญ่จึงเลือกใช้หนังสือที่ผลิตโดยสำนักพิมพ์เอกชน ทั้งนี้เพราะมีรูปเล่มแข็งแรงกว่า ใช้ภาพประกอบสวยงาม ปกออกแบบสะดุดตา ใช้กระดาษดีกว่า และตัวอักษรก็มีขนาดใหญ่อ่านได้ชัดเจนกว่า กล่าวโดยสรุป คือ มีความปราณีตในการจัดพิมพ์มากกว่าหนังสือที่ผลิตโดยหน่วยราชการ ถึงแม้จะมีราคาแพงกว่า ก็ยังเป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อ

๓. การที่ครูผู้สอนชั้นเดียวกันเป็นผู้พิจารณาเลือกหนังสือที่จะใช้สอนร่วมกัน เป็นส่วนใหญ่นั้น ถือว่าเป็นนิมิตหมายอันดีสำหรับเด็กอนุบาล เพราะครูผู้สอนย่อมรู้ความต้องการของเด็ก ได้ดีกว่าผู้อื่น อันได้แก่ ครูใหญ่ หรือหัวหน้าสายวิชา การเลือกหนังสือเพื่อใช้ประกอบการสอน จึงน่าจะอำนวยความสะดวกให้เด็กได้มากที่สุดในการฝึกดังกล่าว

๔. ผลการวิจัยเกี่ยวกับประเภทของหนังสือที่ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นว่า หนังสือนิทานประกอบภาพ เป็นที่สนใจของเด็กมากที่สุดนั้น จะตรงกับขั้นตอนการพัฒนาของเด็กในวัยนี้ที่ชอบหนังสือนิทาน โดยเฉพาะนิทานสัตว์ชอบมากเป็นพิเศษที่จะขาดไม่ได้คือภาพประกอบ เพราะภาพประกอบจะช่วยดึงดูดให้เด็กสนใจหนังสือ และเป็นสื่อให้เด็กเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เด็กบางคนอ่านหนังสือโดยวิธีดูภาพเพียงประการเดียว ไม่ได้อ่านคำบรรยายเลย ก็สามารถเข้าใจเรื่องได้ดี ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญมากที่สุดสำหรับหนังสือระดับนี้ เมื่อรู้ความสนใจของเด็กดังกล่าวแล้ว ครูผู้สอนก็ควรเลือกหนังสือนิทานประกอบภาพที่ดีมีคุณค่ามาสอน หรือให้เด็กอ่านด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กรักหนังสือและรักการอ่านยิ่งขึ้น

๕. เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ พืช สัตว์ เป็นที่สนใจของเด็กระดับอนุบาลมากที่สุด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะธรรมชาติ พืช สัตว์ เป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก การสนับสนุนให้เด็กเลี้ยงสัตว์ในบ้านเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ และทำให้เด็กเรียนรู้และเข้าใจสิ่งมีชีวิตด้วยตนเอง เด็กรู้จักและเติบโตมากับสิ่งเหล่านี้ เมื่อได้เห็นภาพหรือฟังเรื่องราวก็จะสามารถสื่อความหมายได้ทันที^๑ นอกจากนี้เด็กยังชอบตัวละครที่เป็นสัตว์พูดได้ ซึ่งจะตรงกับผลการวิจัยของ สุปรียา โคจรสวัสดิ์ ซึ่งวิจัยเรื่อง "หนังสือภาพที่เหมาะสม

^๑"แนะนำหนังสือสำหรับเด็กเล็ก," วารสารทองสมุด ๑๐ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๐๔): ๒๓๗.

สำหรับเด็กในระดับอนุบาล" ที่สรุปได้ว่า เด็กชอบเรื่องเกี่ยวกับสัตว์เป็นส่วนใหญ่ โดยให้เหตุผลว่าสนุก เพราะมีการผจญภัย เป็นต้น^๑ แสดงให้เห็นว่าครูรู้ความสนใจของเด็กได้ดี และตรงกัน เนื้อหาดังกล่าวสามารถนำมาสอดแทรกในหนังสือได้ทั้งประเภทให้ความรู้ และความบันเทิง เท่ากับเป็นการส่งเสริมให้เด็กคุ้นเคยและรักธรรมชาติโดยไม่รู้ตัว ควรที่ผู้แต่งและผู้ผลิตหนังสือเด็กจะได้นำไปพิจารณาในการจัดทำครั้งต่อไป

๖. ในด้านภาพประกอบ จากคำตอบส่วนใหญ่ สรุปได้ว่า ภาพการ์ตูนเป็นลักษณะภาพประกอบที่เด็กชอบมากที่สุด ซึ่งจะตรงกับผลงานการวิจัยของ สุปรียา โคจรสวัสดิ์^๒ ทั้งนี้ เพราะการ์ตูน เป็นภาพที่เขียนขึ้นอย่างง่าย ๆ มี ๒ มิติ มีรายละเอียดน้อย ใช้สัตว์เป็นตัวละคร และส่วนใหญ่เป็นเรื่องตลกขบขัน บางครั้งเด็กจะนำตนเองเข้าไปพัวพันกับตัวละครในการ์ตูนนั้น เป็นการใช้จินตนาการ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีโอกาสแก้ปัญหาทางอารมณ์และปัญหาส่วนตัวได้ และเมื่อถามความคิดเห็นของครูว่า ในปัจจุบันหนังสือประกอบการเรียนการสอนสำหรับเด็กอนุบาล ยังขาดภาพประกอบประเภทใด คำตอบส่วนใหญ่ เห็นว่าภาพที่ให้อารมณ์ขันต่อเด็กเป็นที่ต้องการมากที่สุด นับว่าเป็นเรื่องที่ควรพิจารณามาก เพราะอารมณ์ขันกับเด็กเป็นของคู่กัน อารมณ์ขันช่วยให้เด็กมีจิตใจดี มองเห็นโลกน่ารื่นรมย์ ทำให้อยากติดตามเนื้อหา เมื่อจิตใจ อารมณ์ สดชื่น แจ่มใส ความคิดสติปัญญาก็โลดแล่น ดังนั้นผู้เขียนภาพประกอบจึงควรเสนอภาพที่มีลักษณะเป็นภาพการ์ตูนพร้อมทั้งสอดแทรกอารมณ์ขันลงไปด้วย เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการทางอารมณ์ให้กับเด็ก อันจะเป็นการสนองตอบความต้องการของเด็กได้ดีที่สุด

นอกจากนี้ สีของภาพประกอบที่ครูตอบเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ สีจุดฉาดตัดกัน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สุปรียา โคจรสวัสดิ์^๓ อีกเช่นกัน แสดงว่า สีของภาพประกอบมีบทบาทสำคัญมากสำหรับนักเรียนระดับอนุบาล เพราะเป็นส่วนช่วยดึงดูดความสนใจได้ดี

^๑สุปรียา โคจรสวัสดิ์, "หนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กในระดับอนุบาล,"

^๒เรื่องเดียวกัน.

^๓เรื่องเดียวกัน.

๗. บทสนทนาสั้น ๆ เป็นลักษณะภาษาที่ครูผู้สอนเห็นว่า เด็กอนุบาลชอบมากที่สุด ซึ่งจะตรงกับผลการวิจัยของ ปีทมา สมพงษ์^๑ ที่แม้จะเป็นการวิจัยความคิดเห็นของเด็กในระดับประถมศึกษาตอนต้นก็ตาม แต่ผู้วิจัยก็เห็นว่า ระดับความสามารถและความสนใจใกล้เคียง และต่อเนื่องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ นั้นถือว่าเป็นระดับเริ่มอ่าน และอ่านออก ความคิดและความต้องการก็คงไม่แตกต่างกันนัก และผลการวิจัยที่ได้ก็ปรากฏว่า ความคิดเห็นของเด็กและครูตรงกัน

สำหรับความต้องการในด้านสำนวนภาษา จากคำตอบที่ได้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่า ยังขาดแคลนสำนวนภาษาที่เป็นภาษาพูดของเด็กในหนังสือระดับเริ่มอ่าน ทั้งนี้เพราะผู้เขียนอาจลืมนึกไปว่า ผู้ใช้คือเด็กเล็กที่เพิ่งเรียนรู้คำต่าง ๆ และใช้ภาษาที่ยากเกินความเข้าใจของเด็ก ซึ่งเรื่องนี้นับว่าสำคัญมากเรื่องหนึ่ง เพราะถ้าเด็กได้อ่านหนังสือที่ใช้ภาษายากเกินไป จะส่งผลให้เด็กรู้สึกเบื่อหน่าย และไม่สนใจหนังสือในที่สุด ถ้าผู้เขียนจะใช้เวลาศึกษาภาษาของเด็กอย่างใกล้ชิด ก็จะเป็นวิธีดึงเด็กให้เข้าหาหนังสือได้วิธีหนึ่ง นอกจากนี้อาจศึกษาได้จากรายงานการสำรวจประมวลคำของเด็กวัยเริ่มเรียน^๒ ที่กรมวิชาการจัดทำขึ้น เพื่อเป็นแนวทางได้เช่นกัน

๘. ในด้านลักษณะรูปเล่ม ครูผู้สอนเลือกรูปเล่มขนาดกลาง ซึ่งมีขนาดทำสมุดปกอ่อนโดยประมาณ (๒๔.๕ x ๑๗ ซม.) เป็นขนาดที่เหมาะสมกับเด็กอนุบาลมากที่สุด ทั้งนี้เพราะครูอาจจะเห็นว่าเป็นขนาดที่ไม่เล็กและไม่ใหญ่จนเกินไป เมื่อวางภาพประกอบลงในแต่ละหน้า เด็กสามารถมองเห็นภาพและตัวอักษรได้ชัดเจน

^๑ปีทมา สมพงษ์, "ความคิดเห็นของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็กที่ผลิตออกมาในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๒" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๗๔.

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, รายงานการสำรวจประมวลคำของเด็กวัยเริ่มเรียน (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๐๘, ๒๕๐๙), เล่ม ๑-๒.

นอกจากนี้ ลักษณะของปกหนังสือที่ครูส่วนใหญ่เห็นว่าจะต้องดูความสนใจของเด็กระดับอนุบาลได้ดี คือ ปกหนังสือที่ออกแบบเป็นรูปตามเนื้อหาภายในเล่ม เช่น เป็นรูปสัตว์ รูปผลไม้ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า ควรจะผลิตออกมาให้แพร่หลาย เพราะปกเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องดูให้เด็กสนใจหนังสือ ธรรมชาติของเด็กชอบความแปลกใหม่ ไม่จำเจ ซ้ำซาก รูปปกที่ออกแบบให้แปลกไปกว่าหนังสือทั่ว ๆ ไป จะเชิญชวนให้เด็กอยากหยิบจับขึ้นมาดูและอ่าน นอกจากนี้จะสื่อความหมายไปสู่เนื้อหาได้ดีแล้ว ยังช่วยสร้างความประทับใจให้เด็กชอบอ่านหนังสือได้มากขึ้นด้วย

ในด้านการใช้สีของกระดาษ ปรากฏว่า ครูผู้สอนเกือบครึ่งหนึ่งเห็นว่าควรใช้กระดาษสีหลายสีในการจัดพิมพ์ ทั้งนี้เพราะเด็กวัยนี้ชอบสีสัน และชอบความแปลกใหม่ แต่เท่าที่ปรากฏจะไม่ค่อยมีผู้ผลิตออกมา เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง ต้องใช้เวลาและแรงงานมาก เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้กระดาษสีเดียว หรือกระดาษขาวแล้ว ผลที่ได้ไม่คุ้มกับการลงทุน ดังนั้นหนังสือที่ใช้กระดาษสีหลายสีในการจัดพิมพ์จึงมีอยู่น้อยในตลาดหนังสือของไทย

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของครูในด้านลักษณะรูปเล่มแล้วสรุปได้ว่า ครูต้องการหนังสือที่มีลักษณะแปลกไปจากรูปเล่มของหนังสือทั่ว ๆ ไป ตั้งแต่การออกแบบปกตลอดจนการใช้กระดาษในการจัดพิมพ์ ส่วนตัวหนังสือต่างก็เห็นว่าควรใช้สีดำเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้อ่านง่ายเห็นได้เด่นชัด

๔. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับประโยชน์ของหนังสือในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กอนุบาลนั้น มีข้อนำสังเกตประการหนึ่ง คือ ไม่มีคำตอบที่คิดเป็นคำร้อยละได้จำนวนสูงสุดสำหรับหนังสือที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ซึ่งคำตอบอาจจะคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงไปบ้าง ในกรณีที่ครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางด้านจิตวิทยาเด็กเล็กเพียงพอ จึงอาจเป็นไปได้ที่ครูไม่เข้าใจคำว่า พัฒนาการทางด้านสังคมอย่างที่ควรจะเป็น ทั้งนี้ตามความเป็นจริงจะเห็นได้ว่า มีหนังสือหลายประเภท อาทิเช่น คำประพันธ์ โคลงกลอน หนังสือนิทาน หนังสือหัดนับ หนังสือภาพ เหล่านี้ สามารถจะนำมาเป็นสื่อช่วยพัฒนาเด็กในด้านสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูอาจใช้วิธีการสอนที่จะดึงดูดเด็กให้มาอยู่รวมกลุ่มกัน แสดงออกร่วมกัน โดยอาศัยหนังสือดังกล่าวเป็นเครื่องมือ เช่น การเล่านิทาน การท่องโคลงกลอน การเล่นเกมโดยใช้ตัวเลข การให้

เด็กแสดงท่าทางโดยอาศัยหนังสือภาพ เป็นต้น การใช้เทคนิคและวิธีการสอนต่าง ๆ รวมถึง การเลือกใช้เครื่องมือในการสอนอย่างเหมาะสมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมให้กับ เด็กได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่จะพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงาม ครบสมบูรณ์ทุกด้าน

๑๐. จากผลการวิจัยในด้านความต้องการหนังสือในบางด้านที่ยังไม่มีการจัดทำอย่าง เพียงพอนั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ต้องการหนังสือประเภทบันเทิงมากกว่า ความรู้ ทั้งนี้เพราะเด็กวัยอนุบาลต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลินบันเทิงใจ มากกว่าที่จะ ได้รับความรู้หรือคำอธิบายที่ลึกซึ้ง^๑ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะไม่เสนอความรู้ให้กับ เด็กเลย วิธีที่จะทำได้ก็คือ การแทรกความรู้ อาจจะเป็นความรู้ทั่ว ๆ ไป คติธรรม หรือคุณธรรมต่าง ๆ ลงไปในหนังสือประเภทบันเทิง เด็กจะได้รับความรู้ควบคู่ไปกับความบันเทิงโดยไม่รู้ตัว ข้อ ที่น่าสนใจก็คือ หนังสือประเภทบันเทิง ที่ครูเห็นว่าควรผลิออกมาให้แพร่หลาย ได้แก่ นิทาน พื้นบ้านของไทยนั้น ก็เพื่อปลูกฝังให้เด็กรู้จักเรื่องพื้นเมืองของไทย แทนที่จะไปเรียนรู้เรื่องของ ชาวต่างชาติอย่างลึกซึ้ง ควรโน้มน้าวให้เด็กรักความเป็นไทย และได้รู้จักวรรณกรรมพื้นบ้าน อย่างง่าย ๆ เป็นพื้นฐาน ควรที่ผู้ผลิตวรรณกรรมสำหรับเด็กจะได้เลือกสรรนิทานพื้นบ้านมา สนองความต้องการดังกล่าว โดยใช้สำนวนภาษาที่เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาล

๑๑. ปกหนังสือชนิดที่ทำด้วยผ้าหรือพลาสติก เป็นชนิดที่ครูส่วนใหญ่ต้องการให้มีการ จัดทำขึ้น ทั้งนี้เพราะปกดังกล่าวมีความทนทานต่อการหยิบจับ เด็กอนุบาลจะไม่มีวิธีระวัง รักษาหนังสือ ดังนั้นวิธีที่จะยืดอายุหนังสือให้ยาวนานที่สุดก็โดยการหุ้มปกให้แข็งแรง ปัจจุบัน การใช้พลาสติกหุ้มปกหนังสือก็เป็นที่ยอมรับกันมาก และการลงทุนก็ไม่สูงมากนัก ครูผู้สอนอาจ อุตริเวลาหุ้มปกด้วยผ้าหรือพลาสติกตั้งแต่เริ่มใช้หนังสือก็จะเป็นวิธีถนอมหนังสือให้อยู่คงทนได้ นานกว่าที่ควรจะเป็น

^๑"แนะนำหนังสือสำหรับเด็กเล็ก," วารสารห้องสมุด ๑๐ (กรกฎาคม-สิงหาคม

๑๒. ในด้านขนาดของตัวอักษร ครูต้องการตัวอักษรขนาดใหญ่ (๑๔๔ ปอยท์ คือ สูงประมาณ ๒ นิ้ว) นั้น อาจเป็นไปได้ที่ครูตีความเป็นตัวอักษรสำหรับนำไปติดบนกระดาน หรือแผ่นป้าย เพื่อประโยชน์ในการสอน อ่าน หรือเขียน เพื่อให้เด็กมองเห็นตัวอักษรได้ ชัดเจน คงไม่ใช่ขนาดตัวอักษรที่ครูต้องการให้จัดพิมพ์ลงในหนังสือระดับอนุบาล ซึ่งขนาดตัว พิมพ์ที่ใหญ่ที่สุดที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันจะมีขนาดสูงที่สุดประมาณ ๑ นิ้วครึ่ง ขอนำสังเกต คือ ตัวอักษรที่ใช้พิมพ์ในหนังสือที่ผลิตโดยหน่วยราชการส่วนใหญ่จะมีขนาดเล็กกว่าชนิดที่สำนักพิมพ์ เอกชนเป็นผู้พิมพ์ ดังนั้นข้อที่ควรพิจารณา คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตหนังสือสำหรับ เด็กของหน่วยราชการควรปรับปรุงขนาดตัวอักษรในหนังสือประเภทต่าง ๆ ระดับอนุบาลให้มี ขนาดใหญ่ขึ้นกว่าเดิมและให้เห็นเด่นชัด เหมาะต่อสายตาเด็กยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในหัวข้อ "ความคิดเห็นของครูโรงเรียนอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหนังสือเด็กในวัยเริ่มอ่าน" สรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าหนังสือมีความจำเป็นที่จะนำมา ประกอบการเรียนการสอนสำหรับเด็กระดับอนุบาล แต่อุปสรรคที่สำคัญ คือยังขาดแคลนหนังสือ ที่เหมาะกับวัย และความสนใจของเด็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับวงการวรรณกรรมสำหรับเด็ก อันได้แก่ ผู้ปกครอง ครู บรรณารักษ์ และผู้ผลิตหนังสือสำหรับเด็กทั้งหน่วยราชการและเอกชน ดังนี้คือ

๑. สำหรับสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการอนุบาลศึกษาในประเทศไทย ควรมีการวางนโยบายในด้านการรับครูที่จะ เข้าสอนชั้น อนุบาล คือกำหนดลงไปให้แน่ชัดว่า ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านจิตวิทยาเด็กเล็ก อย่างน้อยที่สุดก็ เคยผ่านการอบรมทางด้านเลี้ยงดูเด็กมาพอสมควร เพราะจากผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนชั้น อนุบาลส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษามาทางด้านนี้โดยตรง และเป็นครูที่สอนในโรงเรียนอนุบาลของ เอกชน เป็นส่วนมาก จึงควรที่ผู้มีส่วนรับผิดชอบจะได้นำไปพิจารณาแก้ไข เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของเยาวชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ระดับอนุบาลก็ควรมีการกำหนดให้แน่ชัด เพื่อจัดหนังสือให้อยู่ในแนวเดียวกัน เพราะเท่าที่

ปรากฏ โรงเรียนอนุบาลแต่ละแห่งกำหนดหนังสือประกอบการเรียนการสอนแตกต่างกันไป บางแห่งใช้หนังสือหลายเล่ม และยากเกินความสามารถของเด็กที่จะรับได้ บางแห่งก็ไม่ได้ใช้หนังสือเลย ทำให้ระดับความรู้ของเด็กอนุบาลที่จะเข้าไปเรียนชั้นประถมศึกษาที่ ๑ ไม่เท่ากัน ซึ่งจะเกิดปัญหาต่อครูผู้สอนและตัวเด็กต่อไปในอนาคต

๒. ควรมีการผลิตหนังสือประเภทนิทานประกอบภาพ ออกมาให้แพร่หลายมากขึ้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะนิทานพื้นบ้าน เป็นที่ต้องการมากที่สุด นอกจากนี้ หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ก็ควรผลิตออกมาเพื่อขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวางขึ้น

๓. เนื่องจากเด็กระดับอนุบาลชอบความแปลกใหม่ ไม่จำเจซ้ำซาก ดังนั้นการผลิตหนังสือจึงควรคำนึงถึงลักษณะรูปเล่มที่จะดึงดูดความสนใจของเด็ก นับตั้งแต่การตัดรูปปกให้เป็นรูปต่าง ๆ แปลกไปจากรูปเล่มหนังสือทั่ว ๆ ไป การใช้กระดาษสีหลายสีควรเป็นกระดาษที่มีความเหนียว ภาพประกอบที่สะดุดตา และตัวอักษรขนาดใหญ่เพื่อให้เหมาะสมต่อสายตาของเด็ก

๔. สำหรับครูผู้สอนควรปรับปรุงวิธีการสอนโดยใช้หนังสือต่าง ๆ เช่น หนังสือนิทาน หนังสือโคลงกลอน หนังสือหัดนับ เป็นต้น เป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านสังคมให้เด็กมากยิ่งขึ้น เพื่อให้พัฒนาการด้านนี้ เป็นไปอย่างทัดเทียมกับพัฒนาการด้านอื่น ซึ่งหนังสือมีส่วนช่วยอย่างมาก เช่นกัน

๕. สำหรับผู้ปกครอง ครู และบรรณารักษ์ ควรเสนอหนังสือให้เด็กเมื่อเด็กมีความพร้อมเพียงพอแล้วและหลังจากศึกษาความสนใจของเด็กมาพอสมควร เพื่อเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กให้มากที่สุด อันจะเป็นผลให้เด็กรักการอ่านต่อไป

๖. สำหรับผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็ก ควรใช้ภาษาและสำนวนที่ง่ายเหมาะสมกับวัยของเด็กเล็ก พอที่เด็กจะอ่าน และทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ในการเสนอเนื้อหา ผู้เขียนควรแทรกคำสอนเกี่ยวกับคุณธรรมต่าง ๆ เพื่อกล่อมเกลานิรันดร์เด็กในค่านิยมตั้งแต่เยาว์วัย

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือระดับอนุบาลที่ผลิตโดยหน่วยราชการ เปรียบเทียบกับหนังสือที่ผลิตโดยสำนักพิมพ์เอกชน เพื่อหาความเหมาะสม

๒. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะและประเภทของหนังสือที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็ก